YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

(ensimmäinen jaosto)

4 päivänä huhtikuuta 2000 *

Asiassa C-465/98,

jonka Oberlandesgericht Köln (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln eV

vastaan

Adolf Darbo AG

ennakkoratkaisun kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL L 33, s. 1) 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Sevón sekä tuomarit P. Jann ja M. Wathelet (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln eV, edustajanaan asianajaja W. Berg, Köln,

— Adolf Darbo AG, edustajanaan asianajaja K. Bauer, Köln,

— Itävallan hallitus, asiamiehenään liittovaltion ulkoasiainministeriön lähettiläs C. Stix-Hackl,

— Suomen hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston osastopäällikkö, suurlähettiläs H. Rotkirch ja saman ministeriön lainsäädäntöneuvos T. Pynnä,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies C. Schmidt ja oikeudellisessa yksikössä toimiva kansallinen virkamies M. Shotter,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln eV:n, edustajinaan asianajajat W. Berg ja J. Ristelhuber, Köln; Adolf Darbo AG:n, edustajinaan asianajajat K. Bauer ja D. Gorny, Köln; Ranskan hallituksen, asiamiehenään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston lähetystöneuvos R. Loosli-Surrans; Suomen hallituksen, asiamiehenään T. Pynnä, ja komission, asiamiehenään C. Schmidt, 24.11.1999 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 20.1.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Oberlandesgericht Köln on esittänyt 2.12.1998 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.12.1998, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja

mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY (EYVL 1979, L 33, s. 1; jäljempänä direktiivi) 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty Verein gegen Unwesen in Handel und Gewerbe Köln eV:n (vilpillistä kilpailua elinkeinoelämässä vastustava yhdistys, jäljempänä Verein) ja Adolf Darbo AG:n (jäljempänä Darbo) välisessä riidassa, joka koskee tämän yhtiön Saksassa myymän mansikkahillon merkintöjä ja esillepanoa.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Merkinnät ja tavat, joilla ne on tehty, eivät saa:

a) olla omiaan johtamaan ostajaa harhaan, erityisesti:

i) elintarvikkeen ominaispiirteiden osalta ja erityisesti sen luonteen, yksilöllisyyden, ominaisuuksien, koostumuksen, määrän, säilyvyyden, alkuperän, valmistus- tai tuotantomenetelmän osalta;

ii) liittämällä elintarvikkeeseen vaikutuksia tai ominaisuuksia, joita sillä ei ole;

iii) esittämällä elintarvikkeella olevan erityisiä ominaisuuksia, kun tosiasiassa kaikilla samanlaisilla elintarvikkeilla on sellaisia ominaisuuksia;

— — ."

4 Direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Ainoastaan seuraavat tiedot on pakollisesti merkittävä elintarvikkeisiin edellytyksin, joista säädetään 4—14 artiklassa, ja jollei sanotuista artikloista muuta johdu:

1) nimi, jolla tuote myydään;

2) luettelo ainesosista;

— — ."

5 Direktiivin 6 artiklan 4 kohdan a alakohdan mukaan ainesosalla tarkoitetaan "elintarvikkeen tuotannossa tai valmistuksessa käytettyä ainetta, lisäaineet mukaan lukien, joka on mukana valmiissa tuotteessa sellaisenaan tai jossakin muussa muodossa". Tämän säännöksen 5 kohdan a alakohdassa täsmennetään seuraavaa:

"Ainesosaluettelon on sisällettävä kaikki elintarvikkeen ainesosat painon mukaan alenevassa valmistusajankohdan mukaisessa järjestyksessä. Luettelon otsikon tulee sisältää ilmaisu 'ainesosat'."

6 Direktiivin 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltiot eivät saa estää sellaisten elintarvikkeiden kauppaa, jotka ovat tämän direktiivin säännösten mukaisia, soveltamalla kansallisia elintarvikkeiden merkintöjä ja esillepanoa koskevia säännöksiä, joita ei ole yhdenmukaistettu.

2. Mitä 1 kohdassa säädetään, ei sovelleta kansallisiin säännöksiin, joita ei ole yhdenmukaistettu ja joiden perusteena on:

— kansanterveyden suojeleminen;

— petollisten toimien torjuminen, edellyttäen, etteivät sellaiset säännökset ole omiaan estämään tässä direktiivissä annettujen määritelmien ja sääntöjen soveltamista;

— — ."

Kansallinen lainsäädäntö

7 Lebensmittel- und Bedarfsgegenständegesetzin (elintarvikkeita ja kulutustavaroita koskeva Saksan laki, jäljempänä LMBG) 17 §:n säännösten tarkoituksena on suojata kuluttajaa harhaanjohtamiselta. Siten tämän 17 §:n 1 momentissa säädetään seuraavasti:

"Kiellettyä on

— —

4. käyttää sellaisia elintarvikkeita myytäessä, jotka sisältävät 14 §:ssä tarkoitettuja sallittuja lisäaineita tai ainejäämiä [kasvinsuojeluaineita, lannoitteita tai torjunta-aineita] tai 15 §:ssä tarkoitettuja sallittuja lisäaineita tai ainejäämiä [eläinrehuja, jotka sisältävät farmakologisesti vaikuttavia aineita] — — sellaisia nimityksiä tai muita mainintoja, jotka viittaavat siihen, että elintarvikkeet ovat luonnonmukaisia tai luonnonpuhtaita ['naturrein'] taikka ettei niissä ole ainejäämiä tai epäpuhtauksia;

5. myydä elintarvikkeita käyttämällä harhaanjohtavaa nimitystä, mainintaa tai esillepanoa tai käyttää elintarvikkeiden mainonnassa yleensä tai yksittäistapauksissa harhaanjohtavia kuvauksia tai muita vastaavia ilmaisuja. Merkintä on harhaanjohtava erityisesti, jos

a) elintarvikkeisiin liitetään vaikutuksia, joita niillä tieteellisen tietämyksen perusteella ei ole tai joiden olemassaoloa ei ole riittävästi tieteellisesti osoitettu,

b) käytetään sellaista nimitystä, mainintaa, esillepanoa, kuvausta tai muuta ilmausta, joka on omiaan johtamaan harhaan elintarvikkeen alkuperän, määrän, painon, valmistus- tai pakkauspäivän, säilyvyyden tai muiden elintarvikkeen arvioimisen kannalta merkittävien seikkojen suhteen,

— — ."

8 LMBG:n 47a §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

" — — tässä laissa tarkoitettuja tuotteita, vaikka ne eivät täytä Saksan liittotasavallan elintarvikelainsäädännössä asetettuja vaatimuksia, saadaan tuoda maahan ja pitää maassa kaupan, jos ne on laillisesti valmistettu ja saatettu

markkinoille toisessa Euroopan yhteisön jäsenvaltiossa — — . Tämän momentin ensimmäistä virkettä ei sovelleta tuotteisiin, jotka

1. eivät ole 8, 24 tai 30 §:ssä olevien kieltojen mukaisia taikka

2. eivät täytä muita terveyden suojelemiseksi annettuja säännöksiä, jollei — — liittovaltion ministerin yleisesti sovellettavalla ja Bundesanzeiger-lehdessä julkaistulla päätöksellä ole ilmoitettu, että tuotteet kelpaavat myyntiin Saksan liittotasavallassa."

9 Itävallassa Österreichisches Lebensmittelbuchin (Itävallan elintarvikesäännöstö) kolmannen laitoksen "Hillot ja muut hedelmä- tai marjapohjaiset tuotteet" -nimisessä B 5 luvussa vahvistetaan edellytykset, joiden täyttyessä mainintaa "naturrein" (luonnonpuhdas) saadaan käyttää "erikoishillojen" myynnissä, seuraavasti:

"Silloin kun erikoishillot ja kevythillot on valmistettu käyttämällä ravintohappojen ja niiden suolojen sijasta pelkästään tuoretta tai fysikaalisesti säilyväksi tehtyä sitruunamehua (sitruunamehutiivistettä) eikä valmistuksessa ole käytetty tärkkelyssiirappia, ne saadaan varustaa huomiota kiinnittävällä maininnalla 'naturrein'. Tällaisia tuotteita ei saa säilöä kemiallisesti minkään pakkauskoon osalta."

Pääasian oikeusriita

10 Darbo valmistaa Itävallassa, jossa sillä on kotipaikka, mansikkahilloa, jota myydään Itävallassa ja Saksassa tuotemerkillä "d'arbo naturrein" ja nimityksellä "Garten Erdbeer" (puutarhamansikka).

11 Mansikkahillopurkin etiketissä on seuraava teksti:

"Darbon perhe aloitti vuonna 1879 hillojen valmistamisen. Vielä nykyäänkin d'arbo- hillot valmistetaan tekijältä toiselle siirtyneen tirolilaisen reseptin mukaisesti. Hillot keitetään ja niitä hämmennetään varovaisesti. Tämän ansiosta arvokkaat vitamiinit ja luonnollinen hedelmäaromi säilyvät.

Puutarhamansikka

Erikoishillo

Valmistettu vähintään 50 grammasta marjoja 100 grammaa kohden. Kokonaissokerimäärä 60 grammaa 100 grammaa kohden. Säilytettävä avaamisen jälkeen viileässä. Ainesosat: mansikoita, sokeria, sitruunamehutiivistettä, hyytelöimisaineena pektiini."

12 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että hillon sisältämä hyytelöimisaine pektiini on "pääasiallisesti sitrushedelmien kuorien sisäpuolesta, hedelmäntähteistä ja sokerijuurikkaan sisuksesta laimennettujen happojen avulla saatava uute."

13 Kyseisessä päätöksessä todetaan vielä, että Saksassa tehdyn tutkimuksen mukaan hillo sisältää myös jälkiä tai jäämiä seuraavista aineista: < 0,01 mg/kg lyijyä, 0,008 mg/kg kadmiumia sekä 0,016 mg/kg prosymidonia (torjunta-aine) ja 0,005 mg/kg vinklotsoliiniä (torjunta-aine).

14 Verein vaati Landgericht Kölniä kieltämään maininnan "naturrein" käytön d'arbo-hillossa sillä perusteella, että se oli LMBG:n 17 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohdan vastaista kolmesta syystä. Landgericht Kölnin hylättyä kanteen Verein vaati samaa ennakkoratkaisua pyytäneeltä muutoksenhakutuomioistuimelta. Verein esittää ensiksi, että hyytelöimisaine pektiini on LMBG:n 17 §n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu lisäaine, jota kuluttaja ei odota olevan kyseisessä hillossa maininnan "naturrein" takia; toiseksi, että tämä mainiinta on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan, koska sekä ilmassa että maaperässä, jossa hilloksi valmistetut marjat ovat kasvaneet, on saasteita; ja kolmanneksi, että tätä elintarviketta ei voida nimittää "luonnonpuhtaaksi" siinä olevien lyijy-, kadmium- ja torjunta-ainejäämien takia.

15 Darbo kiistää ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että mainiinta "naturrein" olisi harhaanjohtava, koska kuluttaja on varautunut maaperän ja ilman saastumisen takia siihen, että elintarvikkeissa on haitallisia aineita, ja tietää, että hilloa ei voida valmistaa ilman hyytelöimisainetta, ja pektiini on hyvin tunnettu hillojen hyytelöimisaine. Pääasian vastaaja viittaa vielä siihen, että koska elintarvike on laillisesti valmistettu Itävallassa ja sitä pidetään siellä lail-

lisesti kaupan tuotemerkkiä "d'arbo naturrein" käyttäen, sen on voitava saada myydä hilloaan Saksassa LMBG:n 47a §:n 1 momentin ja EY:n perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 30 artikla) perusteella.

16 Koska Oberlandesgericht Köln oli epävarma direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan ulottuvuudesta, se päätti lykätä asian ratkaisemista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko pakkausmerkintädirektiivin [2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan] vastaista se, että yhdessä jäsenvaltiossa (Itävalta) valmistettu ja siellä ja eräässä toisessa jäsenvaltiossa (Saksan liittotasavalta) mainintaa 'naturrein' (luonnonpuhdas) käyttäen myytävä hillo sisältää pektiiniä hyytelöimisaineena ja < 0,01 mg/kg lyijyä (AAS), 0,008 mg/kg kadmiumia (AAS) sekä torjunta-aineita eli 0,016 mg/kg prosymidonia ja 0,005 mg/kg vinklotsoliiniä?"

Ennakkoratkaisukysymys

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tällä kysymyksellä ennen kaikkea tietää, onko direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan vastaista käyttää mainintaa "luonnonpuhdas" sellaisen mansikkahillon kuvaamisessa, joka sisältää pektiiniä hyytelöimisaineena sekä lyijyn, kadmiumin

ja torjunta-aineiden jälkiä tai jäämiä seuraavat määrät: 0,01 mg/kg lyijyä, 0,008 mg/kg kadmiumia, 0,016 mg/kg prosymidonia ja 0,005 mg/kg vinklotsoliiniä.

Darbon pyyntö kysymyksen uudelleen muotoilemiseksi

18 Darbo esittää, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt kysymyksen epätäsmällisesti ja että sen olisi pitänyt kysyä yhteisöjen tuomioistuimelta, onko LMBG:n 17 §:n 1 momentin 4 kohta perustamissopimuksen 30 artiklassa tarkoitettu vaikutukseltaan vastaava toimenpide sillä perusteella, että kyseisen kansallisen säännöksen nojalla voidaan kieltää sellaisen elintarvikkeen myyminen Saksassa, jota pidetään Itävallassa laillisesti kaupan nimitystä "luonnonpuhdas" käyttäen.

19 Tämän osalta on riittävää todeta, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. erityisesti asia C-264/96, ICI, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. I-4695, 15 kohta ja yhdistetyt asiat C-215/96 ja C-216/96, Bagnasco ym., tuomio 21.1.1999, Kok. 1999, s. I-135, 20 kohta). Näin ollen Darbon kysymyksen uudelleen muotoilemiseksi esittämä pyyntö on hylättävä.

Aineellinen kysymys

20 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen todennut direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan sisältöä vastaavien, kuluttajien harhaanjohtamisen estämiseksi annettujen säännösten osalta, jotka sisältyvät tiettyihin johdetun

oikeuden yleisiin taikka alakohtaisiin säädöksiin, kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on arvioida nimityksen, tavaramerkin tai mainoksessa annetun tiedon mahdollinen harhaanjohtavuus ottamalla arvioinnissa huomioon tavanomaisessa määrin valistuneen, kohtuullisen tarkkaavaisen ja harkitsevan keskivertokuluttajan oletetut odotukset (ks. mm. asia C-303/97, Sektkellerei Kessler, tuomio 28.1.1999, Kok. 1999, s. I-513, 36 kohta).

21 Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on siis tutkia tämän arviointiperusteen valossa, onko maininnan "luonnonpuhdas" käyttäminen d'arbo-hillossa olevien ympäristömyrkkyjen vuoksi omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan elintarvikkeen ominaispiirteiden osalta, yhteisöjen tuomioistuimella on kuitenkin tiedossaan tarpeelliset seikat, jotta se voi esittää seuraavat näkemykset jokaisen ennakkoratkaisukysymyksessä mainitun aineen osalta.

22 Ensinnäkin pektiinin osalta riittää, että todetaan, että siitä on ilmoitettu direktiivin 3 artiklan 1 kohdan 2 alakohdan sekä 6 artiklan 4 kohdan a alakohdan ja 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaisesti pakkauksen etiketissä. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut (ks. asia C-51/94, komissio v. Saksa, tuomio 26.10.1995, Kok. 1995, s. I-3599, 34 kohta), kuluttajat, joiden ostopäätökseen hankittavien tuotteiden koostumus vaikuttaa, lukevat ensin ainesosaluettelon, joka direktiivin 6 artiklan mukaan on pakollinen. Tällaisessa tilanteessa etiketissä oleva maininta "luonnonpuhdas" ei voi johtaa tavanomaisessa määrin valistunutta, kohtuullisen tarkkaavaista ja harkitsevaa keskivertokuluttajaa harhaan sen yksinkertaisen syyn vuoksi, että elintarvike sisältää hyytelöimisaineena pektiiniä, mistä on sääntöjenmukaisesti tehty maininta tämän elintarvikkeen ainesosaluetteloon (ks. vastaavasti asia C-383/97, Van der Laan, tuomio 9.2.1999, Kok. 1999, s. I-731, 37 kohta).

23 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 29 kohdassa ja kuten komissio on esittänyt, pektiini kuuluu juuri niihin aineisiin, joita saadaan lisätä erikoishilloihin hedelmähilloja, hyytelöitä ja marmeladeja sekä kastanjasosetta

koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24 päivänä heinäkuuta 1979 annetun neuvoston direktiivin 79/693/ETY (EYVL L 205, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna 18.11.1988 annetulla neuvoston direktiivillä 88/593/ETY (EYVL L 318, s. 44), 5 artiklan ja direktiivin liitteessä I olevan A jakson 1 kohdan ja liitteessä III olevan B jakson mukaisesti, sekä elintarvikkeiden muista lisäaineista kuin väri- ja makeutusaineista 20 päivänä helmikuuta 1995 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/2/EY (EYVL L 61, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 15.10.1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/72/EY (EYVL L 295, s. 18), 2 artiklan 2 kohdan ja liitteiden I ja II mukaisesti.

24 Toiseksi d'arbo-hillossa olevien lyijy-, kadmium- ja torjunta-ainejäämien osalta on komission tavoin todettava, että nämä jäämät eivät ole direktiivin 6 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja elintarvikkeen ainesosia ja että ne eivät kuulu direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa lueteltujen pakollisten tietojen luetteloon.

25 Vaikka direktiivissä ei ole säädetty, että nämä aineet olisi mainittava hillon pakkauksessa, on kuitenkin tutkittava, onko ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ilmoittamien näiden aineiden pitoisuuksien vuoksi maininnan "luonnonpuhdas" käyttö etiketissä omiaan johtamaan tavanomaisessa määrin valistunutta, kohtuullisen tarkkaavaista ja harkitsevaa keskivertokuluttajaa harhaan direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa tarkoitettujen elintarvikkeen ominaispiirteiden osalta.

26 Vereinin ja Suomen hallituksen mukaan maininnan "luonnonpuhdas" käyttö saattaa synnyttää kuluttajalle käsityksen, että d'arbo-hillo on puhdas luonnontuote, jossa ei ole epäpuhtauksia eikä vieraita aineita. Kuitenkin yksin se, että elintarvikkeessa on lyijy-, kadmium- ja torjunta-ainejäämiä, oli niiden pitoisuus

mikä tahansa, tekee tästä maininnasta väärän, minkä takia mainin ta on omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan hillon ominaispiirteiden osalta.

27 Näitä perusteluja ei voida hyväksyä. On selvää, että luonnossa on erityisesti ilman tai veden saastumisen seurauksena lyijyä ja kadmiumia, kuten julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksensa 65 kohdassa mainitsemat useat yhteisön säädökset osoittavat. Koska puutarhamarjoja ja -hedelmiä viljellään tällaisessa ympäristössä, ne joutuvat väistämättä alttiiksi ympäristössä oleville saasteille.

28 Vaikka kuluttajat saattaisivatkin näin ollen yksittäistapauksissa olla tästä tietämättä ja he voisivat sen takia tulla harhaanjohdetuiksi, tällainen vaara on vähäinen eikä sillä voida siten perustella tavaroiden vapaan liikkuvuuden rajoittamista (ks. vastaavasti asia C-238/89, Pall, tuomio 13.12.1990, Kok. 1990, s. I-4827, 19 kohta; asia C-470/93, Mars, tuomio 6.7.1995, Kok. 1995, s. I-1923, 19 kohta ja em. asia komissio v. Saksa, tuomion 34 kohta).

29 Kolmanneksi samaan on päädyttävä d'arbo-hillon sisältämien torjunta-aineiden jälkien ja jäämien osalta. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa, torjunta-aineiden käyttö, mitä myös yksityiset ihmiset tekevät, on nimittäin eräs kaikkein yleisimmistä kasvi- ja maataloustuotteissa olevien vahingollisten organismien torjumiseksi käytetyistä keinoista. Näin ollen se, että puutarhamansikoita viljellään "luonnollisella" tavalla, ei missään tapauksessa estä sitä, etteikö mansikoissa olisi torjunta-ainejäämiä.

30 Viimeiseksi on tutkittava, ovatko d'arbo-hillosta mainitut lyijy-, kadmium- ja torjunta-ainejäämäpitoisuudet ristiriidassa etiketissä olevan maininnan "luon-

nonpuhdas" kanssa. Tällainen maininta saattaa nimittäin olla omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan elintarvikkeen sisältäessä korkeita määriä myrkkyjäämiä tai epäpuhtauksia silloinkin, kun niistä ei aiheudu vaaraa kuluttajan terveydelle.

31 Komission yhteisöjen tuomioistuimelle jättämistä sekä kansainvälisellä että yhteisön tasolla suoritetuista tutkimuksista käy ilmi, että d'arbo-hillosta mitatut lyijy- ja kadmiumpitoisuudet alittavat selvästi kaikkien jäsenvaltioiden lainsäädännössä sallitut enimmäisarvot; pääasian asianosaiset ja huomautuksensa jättäneet jäsenvaltiot eivät ole kiistäneet tutkimusten tietoja. Siten näistä tutkimuksista yhden eli komission teollisuuden pääosaston suorittaman vertailevan tutkimuksen mukaan Saksan lainsäädännössä säädetään, että suurimmassa osassa hedelmiä ja marjoja sallitaan 0,5 mg/kg lyijyä ja 0,2 mg/kg kadmiumia. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan d'arbo-hillo sisältää kuitenkin jääminä 0,01 mg/kg lyijyä ja 0,008 mg/kg kadmiumia eli niissä on lyijyä vain 1/50 ja kadmiumia vain 1/25 Saksan lainsäädännössä sallituista enimmäismääristä.

32 Torjunta-aineiden osalta on — kuten komissio on korostanut — todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitsemat pitoisuudet ovat erityisen alhaisia yhteisön lainsäädännössä sallittuihin arvoihin nähden. Siten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien vahvistamisesta tietyille kasvikunnasta peräisin oleville tuotteille, mukaan lukien hedelmät ja vihannekset, 27 päivänä marraskuuta 1990 annetun neuvoston direktiivin 90/642/ETY (EYVL L 350, s. 71), sellaisena kuin se on muutettuna hedelmien ja vihannesten torjunta-ainejäämien enimmäismäärien vahvistamisesta annetun direktiivin 76/895/ETY liitteen II ja direktiivin 90/642/ETY liitteen muuttamisesta 29.6.1993 annetulla neuvoston direktiivillä 93/58/ETY (EYVL L 211, s. 6), liitteestä II sekä direktiivien 86/362/ETY, 86/363/ETY ja 90/642/ETY liitteiden muuttamisesta 27.10.1998 annetusta komission direktiivistä 98/82/EY (EYVL L 290, s. 25) käy ilmi, että mansikoissa (muut kuin luonnonvaraiset) olevien jäämien enimmäismääräksi on vahvistettu 5 mg/kg sekä prosymidonin että vinklotsoliinin osalta. Kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan hillossa on

jääminä prosymidonia 0,016 mg/kg ja vinklotsoliiniä 0,005 mg/kg eli niissä on prosymidonia vain 1/312 ja vinklotsoliiniä edellä mainituissa yhteisön säädöksissä sallituista enimmäisarvoista.

33 Tällaisessa tilanteessa on syytä todeta, että d'arbo-hillossa olevista lyijyn, kadmiumin ja torjunta-aineiden jäljistä tai jäämistä huolimatta tämän elintarvikkeen etiketissä oleva maininta "luonnonpuhdas" ei voi olla omiaan johtamaan kuluttajaa harhaan elintarvikkeen ominaispiirteistä.

34 Edellä oleva huomioon ottaen esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan vastaista ei ole käyttää mainintaa "luonnonpuhdas" sellaisen mansikkahillon kuvaamisessa, joka sisältää hyytelöimisaineena pektiiniä sekä lyijyn, kadmiumin ja torjunta-aineiden jälkiä tai jäämiä seuraavat määrät: 0,01 mg/kg lyijyä, 0,008 mg/kg kadmiumia, 0,016 mg/kg prosymidonia ja 0,005 mg/kg vinklotsoliiniä.

Oikeudenkäyntikulut

35 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Itävallan ja Suomen hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut Oberlandesgericht Kölnin 2.12.1998 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Kuluttajalle myytäväksi tarkoitettujen elintarvikkeiden merkintöjä, esillepanoa ja mainontaa koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 18 päivänä joulukuuta 1978 annetun neuvoston direktiivin 79/112/ETY 2 artiklan 1 kohdan a alakohdan i alakohdan vastaista ei ole käyttää mainintaa "luonnonpuhdas" sellaisen mansikkahillon kuvaamisessa, joka sisältää hyytelöimisaineena pektiiniä sekä lyijyn, kadmiumin ja torjunta-aineiden jälkiä tai jäämiä seuraavat määrät: 0,01 mg/kg lyijyä, 0,008 mg/kg kadmiumia, 0,016 mg/kg prosymidonia ja 0,005 mg/kg vinklotsoliiniä.

Sevón Jann Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 4 päivänä huhtikuuta 2000.

R. Grass L. Sevón

kirjaaja ensimmäisen jaoston puheenjohtaja